

V.O.B.o.W.

nr. 121
2025

P.B. 8800 Roeselare 1
BC 6675 P 409155

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

West-Vlaamse Archeokrant: tijdschrift, jaargang 33,
afgiftekantoor Roeselare 1 – P409155
Ondernemingsnummer: 414135857

Maatschappelijke zetel: Blinde-Rodenbachstraat 19 D - 8800 Rumbeke (Roeselare)
Verantwoordelijke uitgever en verzending: Suzanne DeCock, V.O.B.o.W. vzw

LUIK VAN ROMEINSE VILLA TOT GOTISCHE KATHEDRAAL

BEZOEK AAN HET ARCHÉOFORUM EN HET MUSEUM GRAND CURTIUS

Franciska Wildenboer¹³

Roland-Frits Coghe, V.O.B.o.w.-lid en medewerker van de WAK stuurde deze tekst met de vraag tot opname in de WAK en de suggestie van een mogelijk toekomstige bestemming van een V.O.B.o.W.-excursie.

Légia en de Maas: de ideale plaats voor een nederzetting

Op de plaats waar het beekje Légia uitmondt in de Maas vinden we tegenwoordig de stad Luik, in het Latijn *Leodicum* of *Leodium*. De vruchtbaarheid van het terrein op de linkeroever van de Maas, dat zuidelijk was gericht en beschermd tegen de noordenwind, heeft wellicht de vestiging van agglomeraties en domeinen bepaald. Heel lang werd gedacht dat Luik pas in de 7^e of 8^e eeuw werd gesticht, maar opgravingen onder de huidige Place Saint-Lambert brachten sporen in de bodem aan het licht van een Gallo-Romeinse villa die vermoedelijk al in de 4^e eeuw werd bewoond. Pas in de 6^e-7^e eeuw kwam een echte nederzetting tot ontwikkeling.

De moord op Lambertus

De nederzetting Luik was het bezit van de bisschop van Tongeren-Maastricht. Op 17 september in een onbekend jaar tussen 696 en 705 werd bisschop Lambertus vermoord. De moord maakte hem tot een martelaar. Het dorp Luik werd vervolgens een bedevaartsoord. De villa werd gesloopt, de resten begraven en op de plaats van de moord ontstond een eerste Sint-Lambertuskerk. In de tweede helft van de 8^e eeuw groeide Luik uit tot een omvangrijke nederzetting. De zetel van het bisdom werd overgeheveld van Maastricht naar Luik en de Sint-Lambertuskerk kreeg het statuut van kathedraal.

Luik: ‘Athene van het Noorden’

Eind 10^e eeuw kende Luik een eerste bloei-periode. De kathedraal werd herbouwd en er werden zeven nieuwe kapittelkerken en enkele abdijen gebouwd. Het leverde Luik de bijnaam ‘Athene van het Noorden’ op. Vele eeuwen lang werd Luik geregeerd door Luikse bisschoppen, vanaf het einde van de 10^e eeuw prins-bisschoppen genoemd. Er volgden in de loop van de tijd heel wat conflicten tussen het prinsbisdom en de buurlanden, maar ook tussen de burgers van de stad, de bisschoppen en de adellijke families.

Museum Grand Curtius

Vanaf de 16^e eeuw ontwikkelde Luik zich tot een belangrijk centrum van metaalindustrie. Rijk geworden ondernemers bouwden grote stadspaleizen aan de Maas. Zo doet het stadspaleis van Jean de Corte (1551-1628) vandaag de dag dienst als museum onder de naam Grand Curtius. In dit museum, dat sinds 2009 weer open is voor publiek, vindt men een uitzonderlijke verzameling collecties op het gebied van kunst en geschiedenis. Het museum herbergt onder andere een archeologisch overzicht vanaf de prehistorie tot aan het einde van de Karolingische periode. Het Romeinse materiaal is voornamelijk afkomstig uit opgravingen, die het Luiks Archeologisch Instituut uitvoerde. Ook archeologisch materiaal dat tevoorschijn kwam bij de opgraving van de Romeinse villa onder de

---

¹³ Franciska Wildenboer studeerde klassieke talen aan de KU Leuven en werkte van 2013 tot 2020 als leerkracht. Sinds 2020 werkt ze bij de Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen (V.C.O.V.), de ouderkoepel van het vrij onderwijs. Franciska is tevens bestuurder van de Vereniging van Leerkrachten Oude Talen.

huidige Place Saint-Lambert is in dit museum te bekijken.

De verwoesting van de Sint-Lambertuskathedraal

Een maand na de Franse Revolutie vond de Luikse Omwenteling plaats en werd de prins-bisschop verdreven. In 1794 werd de Sint-Lambertuskathedraal door Luikse burgers en Franse revolutionairen verwoest, omdat het een gehaat symbool was van het Ancien Régime. De lege ruimte die ontstond, werd de huidige Place Saint-Lambert. De Sint-Pauluskerk werd aan het begin van de 19e eeuw, toen het bisdom werd hersteld, verheven tot kathedraal.

Opgravingen onder het Place Saint-Lambert

In de jaren 1960-1970 bedreigden heel wat stedenbouwkundige projecten de site onder de Place Saint-Lambert. Opgravingen gebeurden uit hoogdringendheid en de tijdsdruk was enorm. In 1982 kregen archeologen de toestemming om enkele symbolische overblijfselen te redden. Verschillende Romeinse muren en de crypte uit de 10^e eeuw werden uit de grond gehaald, beschermd met metalen bekleding en naar een loods vervoerd, waar ze een tiental jaar bleven liggen. In 1990 kregen archeologen opnieuw toestemming voor opgravingen. Ze kregen zes maanden de tijd om 10.000 m² over een laag van vijf meter diep te bestuderen. In 1992 leek een alternatieve invulling van de stedenbouwkundige plannen te wijzen op de wil om de archeologische resten te bewaren, maar toch bleef de bedreiging bestaan. Burgers mobiliseerden zich en verplichtten de overheid een verzoening aan te gaan. Men besloot in 1993 de resten terug te brengen naar hun oorspronkelijke plaats en het Archéoforum werd gecreëerd: een ruimte bedoeld voor het behoud en de waardering van de overblijfselen. In november 2003 werd het Archéoforum geopend voor het publiek.

Archéoforum: een archeologische site als museum

Een bezoekje aan het Archéoforum is zeker de moeite waard. Aan het onthaal word je vriendelijk ontvangen in het Frans of Nederlands. Bij de inkom staat een maquette van het terrein en een medewerker wijst je op enkele zaken. Je bezoekt namelijk een archeologische site en dat is merkbaar: de grond is niet altijd vlak, er zijn heel

veel trapjes en op sommige plaatsen is het plafond slechts 1,65 m hoog. De medewerker verschaft je bij de start ook een iPad: via punten die zowel in de ruimte als op het grondplan op de iPad zijn gevisualiseerd, kun je heel wat extra uitleg krijgen. Die extra uitleg staat geschreven, maar kan ook via een audio-bestand beluisterd worden (beide ook beschikbaar in het Nederlands). Er worden foto's van voorwerpen getoond en diverse filmpjes, o.a. interviews met archeologen die meewerkten aan de opgravingen. Deze filmpjes zijn Frans gesproken, maar wel Nederlands ondertiteld.

Vermits de archeologische resten dateren uit verschillende periodes en door elkaar lopen of verstrengeld zijn met elkaar, is het als bezoeker moeilijk om te onderscheiden welke resten precies uit welke tijd afkomstig zijn. Daarom werd extra verlichting op het plafond aangebracht; met kleurcodes wordt aangeduid tot welke periode de resten behoren:

- blauw refereert aan de gotische kathedraal (13^e tot 18^e eeuw);
- groen verwijst naar de romaanse kathedraal (10^e tot 12^e eeuw);
- oranje verwijst naar de hoge middeleeuwen (8^e-9^e eeuw);
- rood verwijst naar de Romeinse periode (2^e tot 4^e eeuw) en geeft het grondplan van de villa aan.

Het parcours doorheen de archeologische site is heel duidelijk aangegeven. Onderweg krijg je informatie via de iPad, maar er worden ook diverse videoanimaties op schermen in de ruimte getoond. Een prachtige reconstructie doorheen de tijd van de Romeinse villa tot aan de kathedraal kan eveneens bekeken worden door

middel van twee videobrillen. Over de Romeinse villa, die 54 m lang en 35 m breed was, krijg je veel informatie: van het grondplan tot de functie, het dagelijks leven en het *hypocaustum*.

Een bezoekje aan het Archéoforum duurt gemiddeld een uur. Tip: zowel het Archéoforum als het museum Grand Curtius in Luik zijn gratis te bezoeken met je lerarenkaart. Geen lerarenkaart? Een ticket van het ene museum geeft dezelfde dag gratis toegang tot het andere museum.